

Aspekty etyczne w zawodzie inżyniera rzeczoznawcy budowlanego i biegłego sądowego z zakresu budownictwa

Mgr inż. Józef Szostak
projektant konstrukcji - rzeczoznawca budowlany
e-mail: jszostak@interia.pl

1. Obecny stan świadomości problemów etycznych w środowisku budowlanym i jego otoczeniu

Na przełomie lutego i marca 2017 r. Polska Izba Inżynierów Budownictwa (PIIB) przeprowadziła wśród swoich członków sondaż internetowy (12 pytań) zatytułowany: „*Etyka i odpowiedzialność zawodowa inżynierów budownictwa w czasach złożonych przemian politycznych i gospodarczych*”. Wyniki sondażu zostały zaprezentowane na zorganizowanej przez PIIB 16 marca 2017 r. w Warszawie konferencji pt. „*Etyka i odpowiedzialność zawodowa inżynierów budownictwa fundamentem zaufania społecznego*”.

Poniżej dwa wnioski spośród zaprezentowanych wyników tego sondażu:

- *powodami zachowań nieetycznych jest słaba znajomość prawa i kodeksu etycznego oraz kultura organizacyjna niektórych firm, jak również egocentryzm i inne cechy osobowości inżyniera;*
- *uczciwość i przejrzystość relacji jest najważniejszą składową wizerunku społecznego.*

W bardzo interesującym referacie wprowadzającym prof. Ireny Lipowicz zostały wygłoszone m.in. następujące myśli:

- *o przestrzeganiu zasad etyki decyduje osobista uczciwość i przyzwoitość;*
- *prawo jest społecznie konieczne, ale etyka jest spoiwem stosunków społecznych;*
- *rozwijanie programów etycznych pozwoliłoby minimalizować konflikty i rozstrzygać je w drodze mediacji.*

W równie inspirującym referacie prof. dr. hab. inż. Kazimierza Flagi zawarte były m.in. następujące stwierdzenia:

- *istniejący kodeks etyczny nie jest w stanie odnieść się do wszystkich możliwych zachowań w dziedzinie działalności budowlanej;*
- *postępowanie etyczne powinno być zgodne z regułami moralnymi (a te nie są dostatecznie akceptowane) i normami prawnymi;*
- *problematyka etyki zawodowej ma ogromną rangę społeczną, stąd potrzeba opracowania odpowiednich standardów uprawiania zawodu inżyniera.*

W dyskusji wspomnianej konferencji wygłoszono natomiast m.in. następujące poglądy:

- *zasady zachowań etycznych są uniwersalne i raz wpojone w dzieciństwie kształtują człowieka na całe życie – nawet jeśli od nich odstępuje, nie wyzbędzie się świadomości, że postępuje nieetycznie;*
- *etyka nie ma związku z wykonywanym zawodem, tylko z człowiekiem;*
- *wartości moralne stanowią fundament kultury;*
- *normy prawne kształtują i regulują sferę moralności zawodowej;*
- *kodeksy ułatwiają procedury oceniające i rozstrzyganie dylematów moralnych.*

Obowiązujący w PIIB „Kodeks zasad etyki zawodowej” zawiera m. in. następujące zapisy (numeracja wg „Kodeksu”):

2.4). *Inżynier powinien wyrażać opinię zawodową jedynie wtedy, gdy jest ona oparta na odpowiedniej wiedzy.*

2.5). *Inżynierowi nie wolno dopuszczać do działań korupcyjnych, zarówno we własnym postępowaniu, jak i tolerować ich u innych.*

4.1). *Członek izby powinien podejmować tylko takie zadania, do których wykonania jest teoretycznie oraz praktycznie przygotowany i przekonany, że uzyska założony rezultat.*

Rada Małopolskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa (MOIIB) już w 2012 r. powołała pod przewodnictwem dr inż. Pawła Fiszera zespół ds. opracowania standardów dotyczących opinii i ekspertyz technicznych w budownictwie. W 2013 r. przedmiotowe „Standardy” zostały przez władze MOIIB zatwierdzone z zaleceniem rozpowszechnienia i stosowania w środowisku inżynierskim. Dla potrzeb tematyki niniejszego referatu poniżej przytoczono z przedmiotowych „Standardów” następujące zapisy (*numeracja wg „Standardów”*):

6. *Autor opinii lub ekspertyzy powinien bezwzględnie przestrzegać zasady uczciwego i bezstronnego traktowania wszystkich stron, których dotyczy przedmiot wykonywanej opinii lub ekspertyzy.*

10. *Autor opinii lub ekspertyzy technicznej powinien podejmować tylko takie zadania, do których wykonania jest teoretycznie oraz praktycznie przygotowany i przekonany.*

11. *Autor nie może podejmować się wykonywania opinii lub ekspertyzy, której problematyka wykracza poza zakres jego uprawnień, wiedzy i doświadczenia zawodowego.*

12. *Autor powinien zachować w tajemnicy poufne informacje i sprawy związane z przedmiotem wykonywanej opinii lub ekspertyzy, a na ich ujawnienie uzyskać stosowną zgodę.*

13. *Autor powinien sprawować samodzielną funkcję techniczną w budownictwie osobiście i w sposób niezawisły.*

14. *Przedmiotem opinii lub ekspertyzy powinna być wyłącznie problematyka techniczna. Autor wskazuje przyczynę zaistniałego zjawiska, natomiast nie orzeka o odpowiedzialności.*

15. *Jeżeli dla tego samego przedmiotu powstaje opinia lub ekspertyza wykonywana przez drugiego autora, to powinna zostać opracowana na takich samych zasadach jak pierwsza, tj. opierać się na jego własnych badaniach, analizach, obliczeniach itp. oraz formułować jego własne wnioski.*

Poniżej przytoczono wiążące się z problematyką niniejszego referatu zapisy z „Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości” z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (*numeracja wg „Rozporządzenia”*):

§ 3. 1. *Ustanowienie biegłym osoby zatrudnionej wymaga zasięgnięcia opinii zakładu pracy zatrudniającego tę osobę.*

2. *Ustanowienie biegłym osoby wykonującej wolny zawód wymaga zasięgnięcia opinii organizacji zawodowej, do której osoba ta należy.*

§ 6. 2. *Prezes może zwolnić z funkcji biegłego z ważnych powodów, w szczególności jeżeli nienależycie wykonuje on swoje czynności.*

§ 12. 1. *Biegłym może być ustanowiona osoba, która:*

1) *korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;*

2) *ukończyła 25 lat życia;*

3) *posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona;*

4) *daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego;*

5) *wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym.*

2. Posiadanie wiadomości specjalnych powinno być wykazane dokumentami lub innymi dowodami. Ocena, czy posiadanie wiadomości specjalnych zostało dostatecznie wykazane, należy do prezesa.

2. Komentarz, wnioski, postulaty

2.1. Przytoczone wnioski z sondażu oraz wypowiedzi z konferencji pozostawiam czytającemu niniejszy referat do swobodnej oceny.

2.2. W obecnym stanie prawnym występuje pojęcie „opinii technicznej” i „ekspertyzy”. W projekcie „Kodeksu budowlanego” jest tylko „opinia”, podobnie jak w sądownictwie. Zatem będzie zachodzić konieczność stosownej aktualizacji obecnych „Standardów dotyczących opinii i ekspertyz technicznych w budownictwie”. Projekt „Kodeksu” określa też jednoznacznie, że opracowanie opinii technicznej jest formą wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie, a więc podlega też odpowiedzialności dyscyplinarnej. Należałoby tylko postulować, aby pełnienie przez członków Izby funkcji biegłego sądowego również takiej odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegało, bo obecnie tak nie jest.

2.3. Wydaje się, że obowiązujące obecnie „Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych” zawiera wystarczający zakres wymagań, by przy ich starannym stosowaniu, na biegłych sądowych nie były powoływane osoby przypadkowe.